

Een officier van het regiment lanners no . 10

door dr. F.G. de Wilde

Deze fraaie potloodtekening van de hand van N. Pieneman (1809-1860), gesigeneerd rechtsonder N.P.'42, behoort zeer waarschijnlijk tot de grote reeks portretstudies die deze hofschilder maakte voor zijn schilderij van de inhuldiging van Z.M. Koning Willem II op 28 november 1840.

Het overgrote deel van deze tekeningen bevindt zich nu in de verzamelingen van het Koninklijk Huis, doch een tweetal was destijds in het bezit van wijlen generaal Van Oorscot, die een van de tekeningen aan schrijver dezes schonk. Beide tekeningen - de ander stelt een officier van het Regiment Lichte Dragonders no. 4 voor - zijn in het bezit van het Legermuseum.

De twee officiersportretten stellen dienstdoende ordonnance-officieren voor die bij de inhuldigingsplechtigheid aanwezig waren. Volgens de organisatie van 21 mei 1841 waren er 6 ordonnance-officieren, een van elk der 6 regimenten cavalerie - die steeds voor de periode van een jaar werden aangewezen. Voor het jaar 1840 was F.H.E. graaf van Bylandt van het Regiment Lancers no. 10 voor die functie aangewezen.

De ordonnance-officieren, die tot een bepaald regiment behoorden, bleven het uniform van dat regiment dragen. Later, bij K.B. van 20 maart 1841 no. 89, werd voor de ordonnance-officieren een speciaal onderscheidingsteken ingevoerd. Dit had de vorm van een ringkraag, van verguld metaal, versierd met het rijkswapen, mat verguld en met twee vergulde kettinkjes op het midden van de borst bevestigd. De ordonnance-officieren plachten de ringkraag aan hun opvolgers over te dragen, waarbij hun naam en het jaartal op de achterkant werden gegraveerd. In het Legermuseum is nog een exemplaar van deze zeldzame ringkragen aanwezig. Enkele andere exemplaren zijn in 1944 bij de verwoesting van het kasteel Doorwerth waar het museum toen gevestigd was, verloren gegaan.

Uniformkundig is het portret van Van Bylandt interessant. Uiteraard draagt hij bovengenoemde ringkraag niet, want toen hij voor Pieneman poseerde in 1842, was hij geen ordonnance-officier meer.

De overslag op de borst is rondgesneden en loopt van onderen tot op een zeer smalle basis uit. Hoewel dat conform de toen heersende mode is, werd dit pas later toegepast in het militaire uniform. Interessant is de vorm van de tsjapka, die reeds het slanke model, dat in 1841 voor de twee regimenten lancers werd ingevoerd, vertoont. De pluim van afhangende haneveren is ook reeds van het model 1841.

Van Bylandt poseerde in het tenue waarmee hij in 1842 uitgerust was. Waarschijnlijk ging het de schilder vooral om de studie van de kop die ook het beste is uitgewerkt. Op het schilderij van de inhuldiging van 1840 staat hij afgebeeld in groot-tenue, hier op de tekening in klein-tenue. Opvallend is echter dat hij op het stuk van 1840 al wel de hier afgebeelde tsjapka draagt, die formeel in 1841 werd ingevoerd. Waarschijnlijk werden in de laatste jaren van de regering van Koning Willem I allerlei proefnemingen gedaan om uiteindelijk tot de uniformering van de cavalerie van 1841 te komen, want er zijn meer voorbeelden waarbij reeds vóór 1841 de bedoelde tsjapka werd gedragen.

Zo ziet men op een schilderij van de generaal-majoor F.A.M. van Voorst tot Voorst en zijn zonen, door P.C.D. Tetar van Elven geschilderd omstreeks 1840, een der zonen als eerste luitenant van het Regiment Lansiers no. 10, met een dergelijke slanke tsjapka en een afhangende pluim afgebeeld. Verder is op een litho van de intocht van Z.M. Koning Willem II in Amsterdam een paar dagen voor de inhuldiging eveneens een officier van de lansiers met deze slanke tsjapka, hier met een staande witte pluim, te zien.